

Instytut Pamięci Narodowej - Kraków

<https://krakow.ipn.gov.pl/pl4/edukacja/przystanek-historia/179098,Archiwum-plk-Stanislaw-Dabrowy-Kostki-w-za-sobie-IPN.html>
25.04.2024, 21:55

Archiwum płk. Stanisława Dąbrowy-Kostki w zasobie IPN

To jeden z najobszerniejszych zbiorów dokumentów przejętych przez Instytut Pamięci Narodowej w ramach projektu Archiwum Pełne Pamięci. Wraz z księgozbiorem tematycznym obejmuje ponad 200 metrów bieżących z czego blisko 130 metrów bieżących stanowi kolekcja materiałów archiwalnych, dotyczących Okręgów Kraków i Lwów AK oraz Zrzeszenia WiN.

Porozumienie zawarte w październiku 2022 r. między spadkobiercami płk. Stanisława Dąbrowy-Kostki a IPN umożliwiło przejęcie przez jedną z największych prywatnych kolekcji dokumentów na temat Armii Krajowej, Zrzeszenia „Wolność i Niezawisłość” oraz innych niepodległościowych organizacji wojskowych i politycznych.

Stanisław Dąbrowa-Kostka (1924-2019) walkę o wolność i niepodległość Polski rozpoczął we wrześniu 1939 r., pełniąc służbę jako harcerz i łącznik Komendy Obrony Przeciwlotniczej Przemyśl-Zasanie. W 1941 r. został zaprzysiężony jako żołnierz Związku Walki Zbrojnej, a następnie związał się z Polską Organizacją Zbrojną, która w 1942 r. scaliła się z Armią Krajową.

Dowodził plutonem specjalnym w strukturach wywiadu i kontrwywiadu Komendy Obwodu AK Przemyśl-Zasanie, był zaangażowany w akcję „N”, czyli dywersję psychologiczną wśród Niemców, pełnił również obowiązki sztabowe związane z organizacją druku i kolportażu prasy konspiracyjnej oraz propagandą. W 1943 r. ukończył konspiracyjną Szkołę Podchorążych

Zbiory płk. Stanisława Dąbrowy-Kostki w magazynach Oddziałowego Archiwum IPN w Krakowie. Fot. Rafał Dyrzcz (IPN)

Zbiory płk. Stanisława Dąbrowy-Kostki w magazynach Oddziałowego Archiwum IPN w Krakowie. Fot. Rafał Dyrzcz (IPN)

Rezerwy Piechoty i objął funkcje dowódcze w Kierownictwie Dywersji Podokręgu Rzeszów AK. Jako żołnierz Kedywu wziął udział w akcji rozbicia więzienia w Jaśle.

W sierpniu 1944 r. został aresztowany przez NKWD, a po ucieczce z więzienia, na rozkaz przełożonych, zorganizował komórkę legalizacyjną rzeszowskiego Podokręgu AK. W grudniu tego roku objął stanowisko oficera dywersji Komendy Obwodu Przemyśl AK. W 1945 r., w ramach organizacji „Niepodległość” i Delegatury Sił Zbrojnych na Kraj, sformował oddział partyzancki operujący na terenach dawnych obwodów AK Przemyśl, Sanok i Krosno, zaś po jego rozwiązaniu skierowany został do Krakowa na stanowisko szefa Wydziału Informacji i Bezpieczeństwa oraz dowódcy „Straży” Rejonu Zrzeszenia WiN. W październiku 1945 r. stanął się przed komisją likwidacyjną AK, nie ujawniając jednak działalności w „NIE”, DSZ i WiN.

Aresztowany przez UB w marcu 1946 r., poddany został brutalnemu śledztwu, a następnie w lipcu 1947 r. skazany przez Wojskowy Sąd Rejonowy w Krakowie na siedem lat więzienia. W 1947 r. zastosowano wobec niego przepisy amnestyjne i skrócono wyrok o połowę, a w 1949 r. zwolniono go z więzienia.

Po wyjściu na wolność był ustawicznie nękanym przez bezpiekę, co zmuszało go do częstej zmiany miejsca zamieszkania i pracy. W 1954 r., szantażowany przez UB faktem, że zataił swoje związki z WiN, podpisał zobowiązanie do współpracy, jednak bezpieka szybko zdecydowała o wyłączeniu go z sieci informatorów, ponieważ uchylał się od spotkań i nie przekazał żadnych istotnych wiadomości. Stwierdzono, że nie tylko nie chce współpracować z UB, ale należy wręcz

Zbiory płk. Stanisława Dąbrowy-Kostki w magazynach Oddziałowego Archiwum IPN w Krakowie. Fot. Rafał Dyrzcz (IPN)

Zbiory płk. Stanisława Dąbrowy-Kostki w magazynach Oddziałowego Archiwum IPN w Krakowie. Fot. Rafał Dyrzcz (IPN)

Zbiory płk. Stanisława Dąbrowy-Kostki w magazynach Oddziałowego Archiwum IPN w Krakowie. Fot. Rafał Dyrzcz (IPN)

„wziąć go w rozpracowanie jako byłego członka organizacji WiN”, który „nie jest pozytywnie ustosunkowany do Polski Ludowej”.

Życiową pasją Stanisława Dąbrowy-Kostki było dokumentowanie historii polskiego podziemia, co ułatwiało mu zaangażowanie w działalność m.in. Okręgowej Komisji Badania Zbrodni Hitlerowskich w Krakowie. Był autorem i współautorem licznych publikacji, w których konsekwentnie bronił dobrego imienia AK, m.in. książek „Dynamit” (Kraków 1964), „W okupowanym Krakowie” (Warszawa 1972), „Hitlerowskie afisze śmierci” (Kraków 1983), „Akcja »N«” (Warszawa 1973). W wolnej Polsce odznaczony został wieloma wysokimi odznaczeniami państwowymi, a w 2005 r. IPN uhonorował go nagrodą Kustosz Pamięci Narodowej.

Archiwum płk. Stanisława Dąbrowy-Kostki stanowi jeden z najobszerniejszych zbiorów dokumentów przejętych przez IPN w ramach projektu „Archiwum Pełne Pamięci. Obejmuje blisko 130 metrów bieżących materiałów archiwalnych dotyczących Okręgu Kraków AK i Okręgu Lwów AK, Zrzeszenia WiN, a także tematyczny księgozbiór. Stanisław Dąbrowa-Kostka przekazał w 2016 r. do Archiwum Akt Nowych oryginalne dokumenty, związane głównie ze strukturami i funkcjonowaniem Komendy Głównej AK, jednak – jak stwierdzono podczas oględzin archiwum, dokonanych przez historyków i archiwistów z IPN– dążył on do zachowania integralności swoich zbiorów, pozostawiając kolejne egzemplarze lub kopie przekazanych do AAN dokumentów. Skala tych działań zostanie w pełni rozpoznana po pełnym uporządkowaniu zbioru.

Zbiory płk. Stanisława Dąbrowy-Kostki w magazynach Oddziałowego Archiwum IPN w Krakowie. Fot. Rafał Dyrcz (IPN)

Zbiory płk. Stanisława Dąbrowy-Kostki w magazynach Oddziałowego Archiwum IPN w Krakowie. Fot. Rafał Dyrcz (IPN)

Cennym elementem archiwum jest zbiór relacji uczestników podziemia niepodległościowego, pisemnych i ustnych – utrwalonych na taśmach magnetofonowych, a także fotografii obrazujących działalność Polskiego Państwa Podziemnego, fotografii i mikrofilmów dokumentów polskiego podziemia oraz dokumentów niemieckich, a także wykonane przez samego twórcę zbioru kartoteki tematyczne. Archiwum zawiera również materiały obrazujące zaangażowanie niemieckich okupantów w zwalczanie polskiego podziemia, zbiory niemieckich i polskich map sztabowych, prasy niemieckiej z czasów II wojny światowej oraz polskiej prasy podziemnej z okresu okupacji niemieckiej i powojennego.

Księgozbiór przekazany wraz z materiałami archiwalnymi zawiera m.in. książki z okresu przedwojennego, pozycje wydane w podziemiu i na emigracji, publikacje wydane w III Rzeszy, a także zbiór niepublikowanych opracowań różnych autorów, które dotyczą działalności polskiego podziemia niepodległościowego.

Archiwum płk. Stanisława Dąbrowy-Kostki przechowywane jest w Oddziałowym Archiwum Instytutu Pamięci Narodowej w Krakowie.

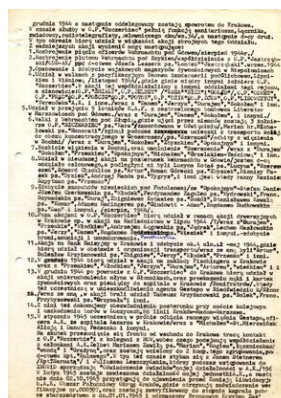
Tekst Rafał Dyrz

Misją IPN jest zachowanie pamięci o dziejach Polski i Polaków w XX wieku. W szczególności sposób jest ona realizowana poprzez projekt **Archiwum Pełne Pamięci**, skierowany do osób prywatnych i instytucji, które chcą przekazać IPN-owi zgromadzone materiały historyczne i pamiątki z epoki. Ocalone od zapomnienia są starannie zabezpieczane i opisywane przez pracowników Instytutu, aby przez kolejne lata mogły służyć badaczom najnowszej historii lub jako pomoc edukacyjna dla najmłodszych pokoleń Polaków.

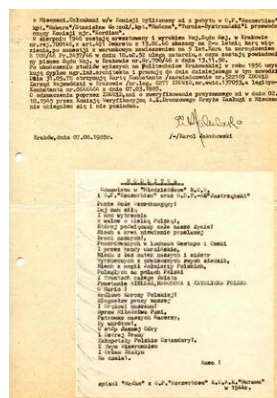
Informacje o projekcie **Archiwum Pełne Pamięci** - tel. **12 289 14 12** oraz w internecie: <https://archiwumpamieci.pl>

Życiorys (relacja) Karola Jakubowskiego ps. „Maćko”, harcerza Szarych Szeregów, żołnierza NOW-AK, strona 1. Archiwum płk. Dąbrowy-Kostki. Zbiory

Życiorys (relacja) Karola Jakubowskiego ps. „Maćko”, harcerza Szarych Szeregów, żołnierza NOW-AK, strona 2. Archiwum płk. Dąbrowy-Kostki. Zbiory

Życiorys (relacja) Karola Jakubowskiego ps. „Maćko”, harcerza Szarych Szeregów, żołnierza NOW-AK, strona 3. Archiwum płk. Dąbrowy-Kostki. Zbiory

IPN

Modlitwa żołnierzy NOW-AK. Życiorys (relicja) Karola Jakubowskiego ps. „Maćko”, strona 3 (fragment). Archiwum ptk. Dąbrowy-Kostki. Zbiory IPN

IPN

Zbiory ptk. Stanisława Dąbrowy-Kostki w magazynach Oddziałowego Archiwum IPN w Krakowie. Fot. Rafał Dyrz (IPN)

IPN

Zbiory ptk. Stanisława Dąbrowy-Kostki w magazynach Oddziałowego Archiwum IPN w Krakowie. Fot. Rafał Dyrz (IPN)

Siostra Izabela – Zofia Łuszczkiewicz (1898-1957), szarytka, łączniczka BCn, NOW, AK i WiN wraz z NN kobietą. Prawd. Zembrzydowice, ok. 1948 r. Archiwum ptk. Dąbrowy-Kostki. Zbiory IPN

Kompania „Limba” i „Secka” 12 pp AK „Dęby”. Harbutowice-Goscibia, wrzesień 1944 r. Archiwum ptk. Dąbrowy-Kostki. Zbiory IPN

Zbiory ptk. Stanisława Dąbrowy-Kostki w magazynach Oddziałowego Archiwum IPN w Krakowie. Fot. Rafał Dyrz (IPN)

Zbiory ptk. Stanisława Dąbrowy-Kostki w magazynach Oddziałowego Archiwum IPN w Krakowie. Fot. Rafał Dyrz (IPN)

Zbiory ptk. Stanisława Dąbrowy-Kostki w magazynach Oddziałowego Archiwum IPN w Krakowie. Fot. Rafał Dyrz (IPN)

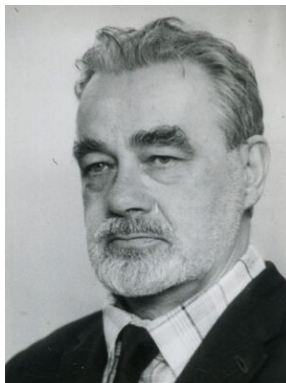
Zbiory ptk. Stanisława Dąbrowy-Kostki w magazynach Oddziałowego Archiwum IPN w Krakowie. Fot. Rafał Dyrz (IPN)

Stanisław Dąbrowa-

Stanisław Dąbrowa-

Stanisław Dąbrowa-

Kostka przed 1954 r.
Zbiory IPN

Kostka 1986 r. Zbiory
IPN

Kostka 1989 r. Zbiory
IPN